



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Hora Secunda continuata est disputatio. eadem. 5. die Julij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

¶ Quid si etiam Augustinus et omnes patres Petrum intellexerint per petram, restitiam eis
ego unus auctoritate apostoli. i. diuino iure, qui scribit. i. Corin: 3. fundamentum
aliud nemo ponere potest preterquam quod positum est quod est Ihesus Christus. Et
auctoritate Petri. i. z. ubi Christum lapidem vitum et angularem appellat, docens
ut superedificemur in domum spiritalem. Alioquin si Petrus esset fundamentum ecclesie,
lapsum fuisset ecclesia ad unum ancille ostiariae vocem, quam tamen nec potest
inferre expugnare poterit. Sequitur ergo quod sancti patres qui Petrum appellant
petram, hoc loco, vel humana patiuntur, vel aliquem alium sensum habent de quo
non pronuntio. Ideo illud Ambrosii dicentis Petrum esse petram facile admitto,
cum et quilibet Christianus sit petra propter Christum, in cuius soliditate firmatur
et unum cum eo constituitur. Quia autem Chrysostomus Petrum appellat pastorem suum
ecclesie, et constitutum prepositum uniuerso orbi, sum contentus, modo intelligitur
gatur ista pastora non totius ecclesie, ne Paulum apostolum excommunicem qui
multo plures ecclesias pascit quam Petrus, et Petrum esse primum in honore in toto
orbe confiteor. et hoc etiam Chrysostomus tangit qui dicit eum esse verticem
totius consocii apostolici. Vertex non est caput verticis, sed pars capitis. Immo
magis appellat eum apostolorum os, quod et Hieronymus et Cyprianus asse-
runt, quod non in sua persona solum sed omnium apostolorum et totius ecclesie audiuimus.
Tibi dabo clauem etc.

¶ Ad decreta nihil dico, que dixi frigidissima et presertim istius Anacleti multa
tu factati hac hora, quod bonus Christianus non credat Anacleti esse martyris
qui Cephas interpretatur caput et Roma ecclesiam vocat Cardine. In fine quibus
quidam adeo displicent Bohemi d. d. egregio, ostendat memoriam et ingentium suum
scribit contra eos. Satis ego miror tam multos inueniri Bohemorum criminis
natores et hostis, nullum tamen esse qui fraternam charitatem dignetur eorum errorem
confutare in gloria Romane ecclesie.

D. Martinus petijt. Eckium ne velit impingere tantam contumeliam
vix eum Bohemum faceret, quod sibi semper inuicem fuissent, ideo
quod ab unitate dissentiant.

Hora Secunda continuata est disputatio.

eadem. 5. die Julij.

Martinus Luther.

¶ Obiecti egred. d. in fine articulos wicleff et Johannis Huss damnatos etc.
Bonifacium damnato: eorum d. B. B. deo sicut prius me non velle nec posse des-
rindere Bohemorum schisma, sed grecam ecclesiam mille et quadringentorum annorum
sine cui ea senserint Bohemi, nihil ad me. Certum habeo quod nec Roma: pontifex
nec omnes eius adulatorum possint tantum numerum sanctorum sub potestate Roma:
pontificis nunquam agentiam de celo deturbare.

¶ Secundo et hoc certum est inter articulos Johannis Huss vel Bohemorum multa
tos esse plane Christianissimos et Evangelicos, quos non possit vltis ecclesia
damnare, velut est ille et similis. Quod tamen est vna ecclesia vltis, hec est agentibus
impugnatis adulatoribus inique est damnata, cum oret vniuersitas ecclesie.
Credo in spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. Hunc
nobilissimum articulum fidei inter articulos Johannis Huss numerant. Deinde ille.
Non est de necessitate salutis credere Roma: ecclesiam esse alijs superiorem sine sit.
wicleff sine Huss non curo, scio quod saluari sunt Gregorius Razan: Basilius magis
mus, Epiphanius, Cyprianus innumerabiles alij gregie Episcopi, et tamen hunc
articulum non tenuerunt, nec est in potestate Romae pontifex: aut inquisitioni heretice
pauitatis non os cedere articulos fidei, sed secundum conditos iudicare. Nec pos-
test fidelis Christianus cogi ultra sacram scripturam, que est proprie sua diuina.
¶ accesserit noua et probata reuelatio, immo ex iure diuino prohibemur credere

¶

nisi quod sit probatum, vel per scripturam vel per manifestam reuelationem,
 ut Sermon etiam et si recentior in multis locis asserit, et diuus Augustinus
 quorū pro singulari canone obseruat dicens ad diuū Hierony: Ego solus et aliis
 his didici hūc honore deferre qui Canonici appellant, ceteros autē ita lego, ut
 quātoliber doctrina sanctitateque prepolleant, non ideo verum existimē quod illi sic
 senserūt, sed si ex libris canonicis vel pbabili ratione mihi psuadere poterūt,
 Quinetiā ipsi Iuriste de quibus minus videret in ca: significasti de elect: status
 ruit preualere vnius primati hominis sententiā tam pontifici Romā: Cōcilio
 et ecclesie, si meliore auctoritate nixus fuerit, vel ratione, Ideo nihil est quod egre:
 d. volens: iure diuino contra me arguere dimisso iure diuino, arguit contra
 me ex collectaneis heretice prauitatis Inquisitor, Proinde ista positio Jobā:
 Nus papalis dignitas a Cesare inoleuit, si est falsa, eradatur Platyna in
 vita Benedicti secundi, vbi scribit Constantinū, 4. impatoriū Grecorū sanxisse
 ponti: Romā: esse vicarium Christi generalem, quāq; nec sic sit obseruati a
 Grece episcopis, Quare quantū me vigeat egre: d. d. per Bohemos nondum
 10. annorū, tantum ego vigeo eum per Orientalē ecclesiam, meliorem partem
 vniuersalis ecclesie, et mille quadringentorū annorū, Si illi sunt heretici quia
 Romanū pon: non agnouerūt, Hereticū accusabo aduersariū qui tot sanctos
 per vniuersalē ecclesiam celebratos audeat asserere damnatos, p eadem dico ad
 Bonifaciū, 8. qui qualis pontifex fuerit et qua fide eius gesta recipienda, sans
 pbant hystorie, Proinde cōclado et rogo, d. d. velit Roma: pontifices conces
 dere fuisse hoies et non cōstituere deos, presertim quoties iudicauerūt in causa
 pita, deinde non per scriptos, sed p indoctiss: adularores, quando diuus Sie:
 go: sus multis episcopis et si Roma: pontifex reiecit a se primatū totius orbis,
 allegans ad hoc predecessorē suū Pelagiū dicens inter cetera, quod venerande
 Synodus, Calcedonensis, obtulit hunc primatus honore: Romā: pontifici,
 et nullus tam ausus est acceptare, Stergo ego erro, errat mecum Siego: sus
 primus, cum suis predecess: et damnabiliter peccauerūt quod oblatū primatum
 nō assumpserūt, per hec volo pbatum quod ex decretis damnationib: appo:
 bationibus recentioribus ecclesie Romā: nihil contra me agitur, cum sint suspes
 tissima omnia, et antiq; veritati et consuetudini per omnia contraria, nihil os
 minus tum pro reuerentia et vitando schismate, libentissime tolero et tolerandū
 da psuadeo, modo nō tū iure diuino tot sanctos precedentes damnem, hec
 habui que dicerem de articulis.

Ecclusus:

¶ Quod reuerendus pater honore suū excusaturus negat se Bohemorū patro:
 num, si facta verbis responderent magnificarem eum, At vltima primis non
 concordant, cum pestilentissimos Hussitarum errores non Christianissimos, at de his posterius,

¶ Conditionē tamen illam odio, quod schismatici Bohemi et picardi tanq; deū
 acceptare possent si pro eis staret ius diuinum, Grecos laudatissimos et sanctos
 martyres semper laudant, at reuerendus pater, artis coquinare minus
 instructus, commiscet sanctos grecos cum schismaticis et hereticis, ut facerent
 sanctitatis patrum, hereticorum tueatur pfidiam, Quoniā mille et quadringentos
 annos simul inculcat annos.

D. Martinus protestabatur dicens.

¶ Protestor: coram vobis omnib: et publice egre: d. d. hoc mendaciter et
 impudenter de me loquitur, Et Ecclusus protestatur se velle probare scriptis
 et dicitis, in quibus longo tempe mator: grecorū pars et ecclesia fuit heretica et
 schismatica, sed non est conuentio iuris ad Helias et schismaticorū ad sanctos
 martyres et confessores.

¶ De ecclesia ante Romanā viginti annos existente dicam quā reuerendus

pater in dī pōnit. non moueo. q̄ episcopi greci a Roma pontifice non fue-
runt cōfirmati. nam 2 plebanū seu parochiani sacerdotes a papa iam non cō-
firmant. sed extreme eius dementie. dicere ob hoc summū pontificē non habere
primatum super plebanos sacerdotes.

¶ De frigidiss. Anacleti decreto dicam inferi⁹ alia quoq; decreta defensorus.
de Humidā reuerend⁹ pater dixit esse factum non ius quod est pater Cypri-
ani sententiā. qui eos in cusat velut schismaticos qui audiāt ad cathedrā Pe-
tri. et principalē ecclesiā unde vntas orta est accedere. Qd Epiphani⁹ Cypri-
Johann: Chrysostomū episcopū supioem ab episcopatu expulerit. viderit ipse
hoc in q̄ factum non iustum fuisse censeo.

¶ Preterea q̄ in me cauillos torquet. quasi non idonee sacras literas tractans
sem. qui ob amissionem rerum sp̄salium et diuitiarū dixerim aduersus grecos
pōtas inferi p̄ualuisse. Nunq̄ cogitatū mihi imponit. nam hereses. schis-
mata. errores cōtra Grecoꝝ ecclesiam inualuisse dixi. Verum est q̄ et imperij
amisso cum magno Christianitatis pudore subsequuta est.

¶ Deinde q̄ gloriatur reuerendus pater se iure diuino loqui. Luce. 22. ego ob-
scurum virum afferam Richardum Armanū etiā Leonis auctoritate fretū.
dicat et me eundem credere Euangelij scripturā et ius diuinum At reuerend⁹
pater suo nixus intellectu. me respicit antiquoꝝ sequentē intelligentiam. In
dubitātū est et Hierum (pater maior me est) hereticū et Athanasium habuisse
euangelij. Verum Arius erronee. Athanasius vt sp̄s sanctus efflagitabat
intellexit. De adfecta confirmatione non refert. cum quisq; prudens intelligat
eum. qui auctoritate superioris sibi concessa alios cōfirmat prestare in hoc con-
firmatos. de per se et per accidens. nescio quo p̄tineant. hoc pro primo.

¶ Assumpturus reuerendus pater argumenta mea contra principalē intenti-
onem. exprobat mihi immodice institutū meum fuisse probare iure diuino ecc-
clesiam Roma: esse alijs prelatam. et tamen solum in dicta patrum et sanctorū
inciderim. quasi amphoram facturū p̄ceolum accipiam. Parcat mihi reue-
rendus pater. si intentionē meam noluerit vel non potuerit assequi Nam hoc
fuit de iure diuino satis fit. dum tot sancti patres de iure diuino esse dixerunt.
Zicer ius diuinū nō obtinuerim⁹ Matthei. 16. Super hanc petram vbi aucto-
ritates sanctorū patrum induxi.

¶ De Bernhardo. cuius auctoritas et simul ratio est inuincibilis nescio quō
reuerendus pater sui oblitus dixerit me admisisse Bernhardum alio sensu lo-
quūtū. q̄ nullis armis possit deuincere. seruato enim vero 2 genuino scripture
sensu. equalitatis filij ad patrem optime procedit sancti Bernhardi ratio.

¶ De Augustino et alijs qui Petrum dixit esse petram tanq̄ contraria dicens
tem insinuat se non recipere. Contra quem ego dico quomodo audeat tam
sanctum. tam doctum patrem credere sensisse contraria in eodem libro. in eos-
dem capite. in vtriusq; sententię collatione libro. 1. retract. car. 21. Sed quam
modeste et humiliter reuerendus pater Augustinianus responderit. aliorum
sit iudicium. cum vnus se promissit tot sanctis patribus se oppositurū. Hoc
est. verum Sobemiscū plus velle intelligere sacram scripturā q̄ summū ponti-
ficis. concilia. doctores et vniuersitates in magno vigore existentes. cum tamē
spiritus sanctus ecclesiam suam non deseruerit. et mirum esset si illam veritatē
deus tot sanctis et martyribus occulasset vsq; ad aduentum reuerendi pa-
tris. Regeuincit quippiam beati Pauli inductio. q̄ eius dicta sanctis pa-
tribus et doctoribus minime aduersentur. Est Christus petra. est fundamen-
tum. est lapis angularis. est caput ecclesie indubitātū.

¶ Porro illa non debere attribui eius vicario contra sanctorum patrum et
martyrum attestacionem non est acceptandū. Baciunculam adsecit etiam
nuper in vulgari sermone disseminatam. Si super petram quomodo super

Nisi forte ad
currā Caro

Petrus ecclesia edificari potuit qui ad vultus ancillule vocem Christi et fidem
Christianam abnegaret parcat mihi reuerendus pater cum pbiam Zitiu
telca cõtemnat et gramaticã tantu faciat. Cur hic lynceis suis oculis verbum
Edificabo futuri tps non pspicit. non enim sponso pãte vbi filij lectabantur
opus erat vicario. Regi tunc Christus ei potestare dedit clauum. sed potius
promisit Ante ergo clauum et potestatis dationem ab ostiaria interpellatus
fuit sanctus Petrus. quod et Ambrosius et debinc Sregorius restatur.

Uatg

¶ Ad Chryso: rãdit Petrum supiorẽ fuisse bonore. nam et Paulus plures
pauerit ecclesias. quasi reuerendus pater non plus pdicauerit q̃ iam summus
pontifex. et ob hoc nõ sit dicendus maior pastor q̃ papa. Sic nimis subtiliter
se torquet in dictione. vertex. quasi Chryso: nõ p̃matu voluit intelligere sed
quis hoc feret cum symbolico sit. et vertex pro summitate in tali translatione
metaphora vsurpetur. Sic et os apostolorum dicitur. qd sepe p omib: aplis
fuerit loquutus. qd et beatus Chryso: ponderat.

¶ De decretis dicit illa esse frigidissima decreta de quo plurimũ m̃roz. cum in dis
putatione sua posuerit Ro: ecclesiã esse omnib: alijs superiorẽ. pbatur ex frigidis
diss: Ro: p̃fictis decretis intra. cccc. años nar. Et ego ei multũ reuolutoria ad
duxerim nãq̃ incepti refrigescere. Libanus multorum. Subterfugiu suum non
accipio. quo negat cõstitutionẽ illã esse Anacleti. nam sic oim p̃hibõẽ et sumis
motũ pont: decreta mibi sigillatim eluderent. et sic tota facultas iudicia falsis
stratis insimulatur quasi falsis fundamentis sit innixa. in te. combro. cõfessionibus
Judicis et sanctis. Et sic iura eorũ pontificia erũt de nigra faba. nisi consensu
totius Christi hantatis fuerit appbata. Unde nullo pacto recipienda est reues
rendi patri sententia. cũ omnũ summõũ pont: decreta et cõciliõũ in pluribus
locis reperiantur et vt est audax hominũ genus ductũ fuissent reperi. qui simi
liam Anacleti leonina pelle incedentẽ diripuerunt. Nisi ergo ostenderit in ois
ginalibus illa non hit. fidem ei non adhibeo.

¶ Postremo de Bohemis dixi. cerie non sine Christianorũ doctorum contus
mella. plures esse criminatores Bohemorum. vbi sint qui ex charitate et bono
zeio p̃ra eos scribant et eos exhortentur. ibi exerceat ingeniu et memoriã. quid
surdus narrare fabulam. at Christianus negare non debet plurimos optimos
zeio motos. p̃ra Bohemos scripsisse. quales fuerũt p̃res in constantiensi cons
cilio deputati. qualis fuit doctor respondens Bohemis in cõcilio verbipolense
qualis Bagulus. qualis optime pbitate et doctrine Jobannes Capistranus
dñi Francisci sacerdos omnib: fidelib: notissimus. Alcoria? Cusan? germanos
docuissã plurib: alijs vt obicit mihi reuerendus pater inquisitor: ibi p̃tereo.
Quare non defuerunt Bohemis qui bona scriberent. sed ipsi defuerunt qui in
heresi obstinati bona nõ sequerentur.

Protestat
Bartholus.

¶ De grecis sanctis diximus sepius. sed hoc bouendũ omnib: Christi fidelib:
esse arbitro: q̃ reuerendus pater cõtra tam sanctũ et laudabile Constantiense
conciliũ tanto consensu totius Christianitatis congregatũ. non veretur dicere
articulos aliquos hussiticos et wikketicos fuisse Christi laicis et euangelicis.

Bar: Lotti
protestatur

¶ Non est verũ q̃ contra constantiense conciliũ loquutus sim.
¶ Ectus p̃ra offert se probaturũ ex dictis et scriptis. quos non possit vniuersũ
falsis ecclesiã damnare. sicut pestis ne sonat. int iue esse damnarũ articulo illũ
hussitũ de necessitate salutis Ro: ecclesiã esse alijs supiorẽ de quo quidem
dicto Bohemi nõ immerito exultant. et hoc orõib: suis apud deum postulant
runt. verũ magna ecclesie iactura. Quod (sicut b. Augustus hbi ractocatur) a
viliũ mendatũ ad sacras scripturas fuerit admissum. tota erit de veritate su
specta. ita et damnati hussite reuerendi patris falsi patrocinitio p̃ ocul dubio
(Vendacũ est impudentissimũ) dicitur sunt. Si cõstitũ errant in hie duobus
articulis Christianissimũ ita eius apud nos in alijs articulis vacillabit auctũ

sectas. Unde in re pitis eodem modo nolo plura verba prodigere. ad quod eos
gendas sic Christianus aut admitendus. hoc dico auctoritate concilii vel
Pontificis fieri ut sententia sine suspitione heresis defendi non possit. que
alioquin cura fidei lesionem impune posset defendi. In promptu est exemplum
An essentia in diuinitate generet. quam sententiam Richardus in 1. p. lib. de
trinitate minime inculpatur. at decisione per concilium facta. nullus iam sine
heresis suspitione essentiam diceret generare credo in capitulo: damnamus de
summa trinitate.

¶ Ad Augustinum de legendis canonicis scripturis inductum nihil mouet
quoniam conciliorum et summorum pontificum decreta. non excludit quid domini me-
sare consulti in. c. Significasti de elec. ponde. em. tam non mentiri. At sine pro-
fessionis memores velut in facie cultores non daunt. ut arbitror. leges pontifi-
cicas pessundant. Quod vero platynam adducit quasi ille plus sit quam summus
pontifex vel Augustus vel Cyprianus: qui in vita Benedicti secundi renaret Constanti-
num. 4. fuisse Romanum ecclesie debent primatum. Legat queso reuerendus
pater que domini iure consulti annorant in. c. ecclesi. S. Marie de consuetu-
quid quantum et quo modo valeant secularium constituta in ecclesiastica reu-
erentia. et videbit quo sensu verba platyne (ne dicam Romanorum imperatoris de ecclesiis et
hereticis) debent accipi.

¶ Ultimo loco ponit me vigere bobemos grecos. fateor schismaticos. Nam
sanctos patres grecos canonizatos non damno. si ut gigantes volebant in
saeculis Jovis e celo peliere. Sed tunc vere occurrit nobis reuerendus pater
quod dabit Greci inobedientem et rebellem ecclesie: Romane qui sit canonizat.
et quis est hic et non laudabimur eum? frustra ergo assumi se tolerare monachiam.
quasi non esset de iure diuino. sed quadam tolerantia populari consensu fidelium
inducta. Quod per maxime liquet ex Gregorio inducto qui primatum inter fideles
sibi oblatum reiecit. At sensum sequat reuerendus pater non verborum contum-
et reperit in eorum summa optima patris humilitate. ut plus mirare et vni-
litate sua in obitiam patriarche Constantinopolitani inhi geret. quam in spiritus
stationis aut sagitte de eo haberet. Unde etiam Seruus seruorum se primus scripsit
et quod hoc sit verum. si tam diligens est reuerendus pater Gregorius lector. pos-
sunt in eiusdem epistola legere (sicut transponit in decretis Canon. 2. q. 6. de cetero)
vni potestatis sue memoribus nullum pater diuitiarum et glorie contempit: scilicet
hic. alios episcopos preter quam Romanum in preter vocatos sollicitudinis. non la-
pleitudinem potestatis. Nemo est qui hic dubitare possit quin reliquis episcopis
preter Romanum. Romano vero pontifici plenitudine ex grammatico sensu dare velit.
Ob id rogo reuerendus pater ea que dicta sunt vel palato vel per me. non semper
vobis reuerere in adulationis studio. quippe adulationi non didici. adulationem etiam nescio.

Sexta die Julij hora
septima mane

Martinus exorsus est.

¶ Postquam bene egredere. d. non parus sed iudicium officium vstrum. contra eos
ventionis pactam et voluntate illustris: pan: Georgii patris nostri. me ro-
definitur et proclamant: hereticum. cum sui officii. si fuisse solum ad ducis rarios
nibus et auctoritate. iudicium relinquere essem berent. us nec ne. In quo si
non est violata publica fides viderint in quorum interest.

¶ Ad causam primam obicit quod errores vobis pestilentissimos: vocauerim Christianis
missimos. de quo testor meam innocentiam. Nec hoc poterit vobis probare. et ex
posito ut assignet eos de articulos quos pestilentissimos vocauerim Christianis
missimos aut vocem suam renocet.